

Men detta är ju vackert! Så yttrade sig vår kronprinsessa, när hon gjorde Bohus Virkning den stora äran av ett besök vid vår första försäljning på Nordiska Kompaniet i Stockholm. Och som en förklaring till detta spontana yttrande fortsatte hon. Ty när man hör talas om virkning, så tänker man sig ju något, som inte precis är vackert. Hon gjorde en hel del inköp hos oss både den gången och vid senare tillfällen. Bl.a. köpte hon 8 st tabletter med den spets som vi kalla Gunhild men som sedan oftast har fått heta kronprinsessans tablett. Hennes Kungliga Höghet hade en liten överläggning med sin hovdam hur många tabletter som skulle behöva still lunch till familjens medlemmar + 2 gäster. Emellertid måste de 8 tablettorna ej räckt till, ty redan samma dag kom beställning på ytterligare 4 st. Vidare köpte hon en klädning till Ingrid's Baby, som då var ett par månader gammal. Jag vågar emellertid fast med stor tvekan påpeka att klänningen var lite för stor, ty den var avsedd för en 3 a'4 åring. Men kronprinsessan svarade genast, nåja, men hon växer väl i den. Jag skall allt ha den ändå.

Ja, det här var säkert en ganska skrytsam början till de ord jag skulle få nöjet att säga här ikväll om den lilla blygsamma föreningen Bohusläns Virkning. Men jag skall nu övergå till att tala om vad meningen är med denna föreningen och hur den arbetar.

Den startades för 8 år sedan i en tid av svår arbetslöshet. I det karga landskapet vi Västerhavet rådde ont tid och gör väl så ännu. Fiskare och Stenhuggare ha inte på länge kunnat idka sin vanliga näring. i största utsträckning ha ju arbetsmöjligheter av alla slag anskaffats och hjälp i många former ha bringats Bohusläningarne. Vi ha nyss hört vad hemslöjden blott på några få år har utvecklats till och vad den betyder ur försörjningssynpunkt, särskilt för kvinnorna. En gren av hemslöjden - Bohus stickning, har på kort tid nått en oanad vidd och ger f.n. arbete åt en massa kvinnor. Att denna gren, som ledes av landshövdingenskan, icke är representerad här idag beror på att en kurs i stickning är planerad i dessa trakter och i samband därmed en separatutställning.

Mycket snart fick vi erfara att skulle föreningen bli till verklig nytta och ha framtid för sig, måste den läggas affärsmässigt. Om den inte bar sig, kunde den inte äga bestånd och följaktligen ej heller bli till den hjälp som avsågs. Det hjälpte inte att välvilliga händer fritt ställdes till förfogande för allt löpande arbete för försäljningar m.m. Det var tusen saker som kostade pengar, inte minst den stora provkollektion som måste uppläggas. Porton, skatter, frimärken, prislappar, trycksaker, medlemskort och tusen och en andra småsaker dra hela summor. Tack vare att föreningen organiserades står den så pass bra ekonomiskt att vi sista året ha kunnat anställa en betald hjälp under 4 tim om dagen. Vi hoppas också kunna anlita konstnärlig hjälp till utformandet av nya modeller, vilket är ofrånkomligt om föreningen skall utvecklas.

Vi har nämligen gått in för att om möjligt öka vår omsättning i Göteborg. För ett år sedan hade föreningen den stora glädjen att av grosshandlare James Svensson som donation fritt under 10 år få disponera en liten affärslägenhet vid Bangatan 36. Grosshandlare Svensson har gjort denna donation till minne av sin mor, fru Margareta Svensson född Ullman, som enl grosshandlare Svenssons uppgift troligen var den första kvinna i Bohuslän, som utförde virkningen som hemslöjd och sålde sin vara. Vi ha genom efterlevande till henne satts i tillfälle att virka av en hel del av hennes spetsar. Och en av dem ha vi kallat Margareta Svensson. Den är nästan alltid upptingad, innan den är färdigvirkad. När jag vill skapa mig en bild av denna kvinna, för vars skull de bohuslänska kvinnorna fått denna donation tänker jag alltid på den gamla vithåriga damen som virkar den bländvita violtablettorna.

Om Bohusläns Virkning skall gå framåt, måste vi varje försäljning komma med nyheter och det är inte alltid så lätt. Lakansspetsen ha varit ute. Ni ta vi vara på den chans som ges genom att spetsimporten är så gott som ingen. Och ändå är vårens stora mod spetsar och åter spetsar. Vi hålla nu på med garneringsspetsar och vi sy upp modellblusar med infällda spetsar. Därigenom

hoppas vi visa allmänheten att våra spetsar kunna ersätta den importerade varan.

Jag vill till sist säga att det är inte blott den lilla slanten som har värde för en människa. Detta att ha sysselsättning, och känna att man kan utföra ett arbete ger självtillit och mod. Hemslöjden i alla dess former hör till de arbeten som ge sin utövare skaparglädje och som kan tillfredsställa det begär efter skönhet som varje kvinna bär inom sig.

När yrkeskvinnornas klubb i Uddevalla, länets centrum, som idag ge oss, som syssla med handaslöjden, ett tillfälle att visa något av denna slöjd, känna vi oss djupt tacksamma. Särskilt ber jag att Bohusläns Virknings vägnar få tacka för den heder som därmed har visats de bohuslänska kvinnornas enkla arbeten.

När man hör talas om virkning, så tänker man sig nog någonting mindre vackert. Ungefär så uttryckte sig vår förtjusande prinsessa, när hon med sin kända älskvärdhet förhörde sig, hur det går för Bohusläns Virkning. Det var häromdagen när hon med sin högt make i det strålande höstväderet och bejublad av folket gjorde en blyttur från rikets andra stad ut till den karga bohuslänska skärgården. K.K.H. var icke obekant med de bohuslänska kvinnornas enkla handarbete, ty hon hedrade virkningens försäljning våren 40 på Nordiska Kompaniet i Stockholm med ett besök där hon både köpte tabletter och en barnklädning. .

H.K.H. var älskvärd nog att erinra sig inköpet och tala om att Ingrid som fått klädningen till sin baby, blev så förtjust över denna vita klädning med besparing av s.k. änglavirkning.

Ja den här början var bra mycket mera om kungligheter än om virkning. Men undra på det när man som jag bor i Bohusläns så gott som yttersta havsband där kungligheternas väg gick fram och där folket fortfarande lever i kunglighetens tecken.

Bohusläns virkning startades för 8 år sedan i en tid av svår arbetslöshet. I det karga landskapet vid Vesterhavet rådde ond tid och gör väl så ännu. Fiskare och stenhuggare ha inte på länge kunnat idka sin vanliga näring och även nödhjälpsarbetena ha ofta inte velat räcka till för att fylla arbetsbehovet. I största utsträckning har dock arbetsmöjligheter av alla de slag skapats och hjälp i många former bringats Bohusläningarne. Bl.a. har glädjande nog Hemslöjden - Bohusslöjden blivit ett förvärvsarbete av inte ringa mått. Kurser i alla dess olika grenar ha givits och omfattats med det allra största intresse. Den manliga slöjden har tagit en oanad fart. Den förnämliga Bohusstickningen har satt arbete i händerna på en massa kvinnor.

Obetydligast i raden av alla som försökt skaffa hjälp till självhjälp åt Bohusläns kommer Bohusläns Virkning. Och den har aldrig varit avsedd att vara försörjning utan blott att ge en extra, välbehövlig och välkommen slant.

Man visste, att kvinnorna ute i skärgården, såväl som hennes systrar bland den jordbrukande befolkningen tekniskt behärskade virkningen. Men man visste också att kvinnorna själva inte hade någon som helst möjlighet att sälja sina alster, hur gärna de än ville, och dessutom vilket nog var det svåraste, att alstren icke hade varken det utförande eller den kvalité, som fordrades för att de skulle kunna saluföras. Kunde man alltså hjälpa Bohuslänsborna med dessa saker, kunde man höja standarden och skaffa försäljningsmöjligheter, så skulle därmed inkomster kunna beredas en massa kvinnor och just sådana kvinnor som av en eller annan orsak var bundna vid hemmet och därför inte hade annan möjlighet till förtjänst. Föreningen Bohusläns virkning startade alltså med få ord med detta som mål: Att skaffa inkomst åt den bohuslänska kvinnan genom att förädla hennes virkning och saluföra den.

Just vid den tiden stod virkningen inte vidare högt i kurs. Den var omodern, men levde kvar i Bohuslän. När allt annat förskönades och utvecklades stod virkningen ännu på 1880 och 90 talens ståndpunkt. Många av oss minns nog den tidens salonger och matsalar med gardiner som hade ungefär 15 cm breda kant- och mellanspetsar utförda av grov mattvarp. Till lakansspetsar använde man s.k. ankargarn, starkt blått ofta i nr 30 och 40. På underkläderna slösades det riktigt med virkningar i samma grova blåaktiga garn, stadigt och klumpigt virkade, starka, men allt annat än sköna. Ofta var de dessutom genomdragna med blå eller skära sidenband med rosetter. Jag skulle vilja höra vad en ungdom av idag sade, om hon skådade de spetsprydda underkläderna vari hennes mamma eller mormor skrudade sig till sin första bal. Ja det här var 80-talets sk dekadperiod.

Och det var just sådan den virkning såg ut som kvinnorna vid kusten ännu sysslade med för 8 år sedan. Och tanken är att ur allt detta få fram något som folk ville köpa var nog ganska optimistiskt. En förening som startar utan kapital, utan anslag, utan material och med löfte till virkerskorna om kontant betalning så snart ett arbete var färdigt, vad skulle man säga om sådant?

Kanske som en herre som om saken ifråga lät undfalla sig: det skall vilja fruntimmer till att göra slikt!

Men optimismen vann den här gången. Nåja någon tur var väl också med i spelet. Det visade sig redan vid nästa styrelsesammanträde, då en styrelseledamot kom fram till ordförande (Det var jag det, ?) och lade 100 kr på bordet till det första garnlagret. Ordföranden blev så glad att jag knappast vet om hon tackade riktigt ordentligt. men i protokollet står i alla fall ett tack, det gör det.

Föreningen fick genast händerna fulla. Virkerskor strömmade till från norr och söder, från väster och öster. Massor av gamla mönsterkollektioner ställdes till vårt förfogande från bekanta och från obekanta. Det mindervärdiga materialet ersattes med lingarn i många fall svenskt. Det sov-rades bland proverna, det provvirkades, kasserades ofta för att inte säga oftast och provvirkades igen. Och det hände att i den spets som blev det slutgiltiga resultatet kunde man knappast känna igen urprovet. Så mycket kunde rätt material, rätt virknål till just det materialet och rätt handlag för just den sortens virkning åstadkomma.

Inom kort inlämnades den ena färdiga spetspacken efter den andra och försäljningarna började. Och så var föreningens verksamhet i full gång, innan man hunnit blinka.

Den välvilliga inställningen som kunderna genast intog till de bohuslänska spetsarna sporrade virkerskornas arbetsiver och kust att åstadkomma det allra bästa, och en förbättrad spets ökade i sin tur kundens intresse och köplust. Vi ha också kunderna att tacka för många goda uppslag. På en av de allra första försäljningarna kom en dam fru Sanne och tillhandlade sig spetsbitar av modell Gunhild till 18 tabletter. Hennes tre gifta döttrar skulle till julen få 6 tabletter var. Tiden gick, julen var förbi och nästa försäljning öppnades. Bland de första kunderna kom fru Sanne medförande alla sina spetsbitar. Hon hoppades att föreningen ville hjälpa henne att få dem monterade ty hon visste ingen som kunde göra det åt henne och inte heller var hon skulle få lämpligt linne o.s.v. Man säger ju inte nej till en kund och gynnare sådan som fru Sanne givit oss impulsen till monterade spetsprydda arbeten, som visat sig vara en utomordentlig saluvara.

Och utom det, att det går så lätt att sälja denna vara, så beredes nu arbete åt en hel rad flickor genom monteringsarbete. Men ett par undantag när skötes detta arbete av flickor ur folkets led, som aldrig fått någon undervisning i detta arbete eller gått på någon kurs. Naturen har själv givit dem färdigheter i fingrarna. Få de blott en modell att se efter, så är det nog. Inte sällan händer det hos oss så gynnsamt att en mamma virkar spetsen och dottern monterar. Ett synnerligen gott samarbete. Där det förstås ofta så att modern av en eller annan anledning inte kan låt sin dotter lämna hemmet för att få förvärvsarbete. Anledningen är nog oftast sjukdom. Det är förståeligt att i ett sådant fall både mor och dotter begärligt gripa efter ett hemarbete. Av föreningens virkerskor är en hel del unga av en eller annan anledning bundna vid hemmet. En kan t.ex. inte lämna sin gamla sjuke far och i brev till oss låter hon helt försynt förstå hur tacksamt hon skulle bli för arbete från Bohusläns Virkning. En är klen själv, kanske är det nerverna, kanske sviter efter barnförlamning, alltnog hon har måst utnyttja sitt gamla föräldrahem under sjukdom och konvalescens. Men virka kan hon, det har hon ju alltid varit så gruvligt road av och nu skriver hon till oss att hon hört talas om att man kan få sälja sina spetsar o.s.v. Men det finns också en helt annan typ av unga virkerskor. Vi ha t.ex. de inkallades unga fruar. De virka så gärna en liten stump då och då, helst inte för svår och inte på längden, medan de i tankarna följa maken på hans strapatser "någonstans". Och så ha vi den unga sunda husmodern på landet med blomstrande ungar runt om sig (ja på landet förekommer det ännu barnfloccar) Hon tar vara på varje liten ledig minut och kvickt som tanken är virkningen framme. Alltid blir det några maskor, maskorna blir till meter och metrarna blir till pengar. Nog lever man på det lilla lantbruket. Det ger väl föda, hus och hem, men kläder, som skulle kommit först i den där lilla strofen, de uteblir ofta. Kan då en

husmor själv tjäna en slant och för den skaffa sig och småflickorna lite nytt på våren, så sparar hon ju mannens pengar. Som så oändligt väl behövs till annat.

Hur många yngre virkerskor vi också ha så dominera dock de äldre. De virka i allmänhet bra, de ha ju gott om tid och den lilla inkomsten är för dem icke liten. Om man har 25 kr i månaden i folkpension och förut nödtorftigt kunnat draga sig fram, så är det inte lätt att i denna dyrtid två kronorna att förslå. Om en 70+-åring därför tjänar 10 kr i månaden på sin virkning så är detta ett stort tillskott för henne hur obetydligt det också kan låta i mångas öron. Just de äldre söka sig mycket till Bohusläns Virkning och är det någon föreningen vill gynna så är det väl just dessa. Men det finns ett stort men och det är de svaga ögonen som endast kan arbeta med ett grovt garn. Så långt som möjligt ha vi försökt att få fram grova linne spetsar och monterat dessa på grova handvävda tyger. Tex tabletten Hallinden. Den slog inom om jag så får uttrycka mig på Stockholmsförsäljningen för 2 år sedan. Spetsen virkas av en 80-åring som utom åren även har ett visst lyte att dragas med. Men en så flitig och en så arbetsglad människa som denna 80-åring det existerar inte mer på jordklotet. Hennes dotter virkar också. Hon är en av våra bästa och säkraste virkerskor. Av garn 150 och med virknål 15 är hon bland dem som trolle fram det vackraste vi ha. och med samma arbetsglädje som modern. Dessa båda lägga sin själ i arbetet. Och skall ett arbete, de må vara blott en så ringa sak som en virkad spetsbit, bli fullständigt så fordras att man lägger sin själ däri. De brev som åtföljer dessa spetsar äro rörande i sin tacksamhet och det är förstås alltid dottern som skriver. Det låter jämt så här: Mor är så glad över det sista arbetet. Hon har sådan lust och hon blir så stolt när pengarna kommer för att hon har tjänat dem och undrar så vad hon skall få för något när denna spetsen är färdig. Och så berättas lite om mors krämpor som liksom lättat lite på sista tiden, om potatisen de skördat i täppan och hur välsignat det är med karbidlampan som de fått av kronprinsessan som tyckte så synd om alla som inte hade något ljus. Först efter 1 år ha de vågat att använda den, men nu finna de den utmärkt och kunna virka hela kvällarne. Och så slutar brevet med många kära hälsningar från mor och dotter. Den äldsta av våra arbetssamma gamla är 86 år. Hon är en vithårig söt, rar dam, hennes tabletter är lika söta, bländvita, hopbundna 6 o 6 med små sidenrosetter. De säljas så snart de äro inkomna. Och de kallas violtabletter. Vi ha ingen med här, ty de var slutsålda.